Molnár Csaba

Az elátkozott utca

Három öregasszony ül a kurta kerti padon. Szorosan, igencsak szorosan. Fekete rokolyájukat akár össze is fércelhetnék, fölsőtestük szinte eggyé olvad. Mintha nem is hárman volnának. Mintha egyetlen hatalmas asszonyság terpeszkedne ottan, három tarka kendőbe bugyolált fejjel. Egy tüdő tágul, ahogy többé-kevésbé megtelik levegővel, egy szív pumpál erőlködve vért a harisnyákban is dülledő, lila visszerekbe, egy gyomor emészt kínlódva, egy máj választ ki keservvel epét, egy vesében sajognak kövek.

Mögöttük a ház; vaksi ablakaira úgy ereszkedik rézsút a redőny, ahogy a három szempárra a fáradt szemhéj. Színes muskátlik árválkodnak a párkányokon megkopott-repedt cserepekben. A vakolás tenyérnyi foltokban mállik, az alsóbb maltermáz előtüremkedő alakzatai, mint titkos földrészek apokrif térképeken. A cölöpkerítés foghíjas, a girbegurba deszkákról pereg a barna festékréteg, kétséget se hagyva afelől, hogy hajdanában halovány zöldre mázolták. A ház palával borított sátorteteje… hát, az bizony megroggyant. Az ereszcsatorna egy helyen elvált a födémtől, most bádogba merevült óriáskígyóként lógaszkodik alá. A jövőmenőknek oly érzésük lehetne, hogy a téglákat pusztán a szentlélek tartja össze, bizonnyal nem a habarcs.

A három öregasszony háza szuvas fog egy csillogó-villogó fogsorban. A környező épületek takarosak, a magas kerítések díszesek, az előkertek pázsitja a virágágyásokkal gondozott. A három öregasszonyt ez kevéssé érdekli. Ülnek a kurta kerti padon, akárha oda születtek volna. A szomszédok tudni vélik, hogy testvérek. Egyikük ölében olló, a másik mérőszalagot, a harmadik gombolyagot markolász. Most, ahogy nyugodtan ücsörögnek, egyforma magasnak tűnnek, de ha fölállnának, matrjoska babákhoz lennének hasonlatosak – kicsi, kisebb, legkisebb.

Biciklis, fiatal fiú kerekezik arra. Oldalvást néz a három öregasszonyra, pillanatra elveszíti egyensúlyát, aztán üggyel-bajjal egyenesbe kerül; nem érti, mi történhetett, talán a három réveteg tekintet delejezte meg, kis híján elbukott,

MOLNÁR CSABA (1967) közgazdász diplomát szerzett, jelenleg egy kiskőrösi gazdasági társaság ügyvezetője. Regényei: *A három kristály legendája* (2011), *A széttört idő legendája* (2016).

majdnem végigcsókolta az aszfaltot térdével, ahová nem ér el rövidnadrágjának a szára, és mintha ez volna a valóság, az pedig, hogy sértetlenül továbbhajthatott, csupán ábrándkép.

– A Bakócz gyerek – mormolja az egyik asszonyság. Száját jóformán ki sem nyitotta, a hangok fölfoghatatlan távolságból érkeznek, mint a kút mélye szülte csobbanások.

– Az – hagyja rá a másik.

A harmadik nem szól.

– Emlékszel? – kérdezi most a középső.

– Mindenre emlékszem – feleli az első. Pergamenszerű arcának ráncait bükkfából faragták. Ő maga is hasonlatos a holt, kivágott farönkhöz.

A harmadik nem szól.

Az úttest túloldalán, a járdán középkorú nő botorkál. Látszik, ivott már, nem is keveset. Cekkerében üres üvegek koppannak egymásnak. Megáll az öregasszonyokéval szemközti ház előtt. Kicsit tétovázik, aztán becsönget.

– Pálinkáért jött – jegyzi meg a középső öregasszony. Mivel két testvére nem szól – annyira egyértelmű az állítás, hogy válaszra sem érdemes –, folytatja: – Ezen a héten harmadszor. Két liter. Mindig két literes üveggel vesz az Arankától. Jó volt idén a termés, nem verte el a jég a gyümölcsfákat. A Karcsinak lett cefre bőven, ringlóból, sárgabarackból, rohadt almából. Hónapja… – Pillanatra elhallgat, tanakodik. – Nem… megvan az vagy kettő is… négy hordónyit vitt el a teherautó Szentbalázsra, a pálinkafőzdébe.

– A Karcsi nem iszik – szólal meg a szélen ülő öregasszony.

– Meg az Aranka sem – jegyzi meg a középső. – Eladják mind. Kell a mellékes. Nem is rossz nyugdíj-kiegészítés.

A harmadik most sem szól. A fonalgombolyagot matatja az ölében.

– Annál többet vedel a Teca – utal a szélső asszony a csöngető nőre, aki türelmetlenül várja, hogy Aranka kinyissa neki a kertkaput. De a hatvanéves Aranka már nehezen mozog; öt évvel ezelőtt megcsúszott egy balul elsült balatoni nyaraláson, ahogy a vízpartra tartott két unokájával. Az üdülés másnapján jöttek is haza. Azaz Arankát a mentő hozta, mert szilánkosra tört a bokája. Sosem forrt össze rendesen.

A kertkapu kinyílik.

– Hogy… Hogy van a lába, Aranka? – dadogja Teca. Az öregasszonyok minden szót hallanak.

– Szaggat, hogy az isten verné meg! – sóhajtja a kaput nyitó asszony, és elveszi a cekkert. – Nedves az idő, az átkozott bokám meg mindent megérez, hiába fáslizom be… Bejön vagy megvárja?

– Megvárom inkább… Addig rágyújtok.

– Akkor nem is baj! Nálunk az udvaron sincs dohányzás! Csak az hiányozna, hogy Péterke meglássa! Szokjon le, Teca! Nem való a cigaretta egy nő szájába…

– Hát, ha tudnék! – Sercen a gyufa, fölparázslik a mezítlábas staub. – De nem tudok…

Aranka legyint, beballag az udvarba a nyári konyha felé, ahol a vegyes kisüstit tartják ötliteres műanyag kannákban. Húzza a bal lábát. Teca – egyik kezében a cigaretta, másikkal a kerítésbe kapaszkodik – alig tud állva maradni. Örökkévalóságig tart majd, míg hozzájut a két liter pálinkájához. Élettársára gondol, aki másnaposan hortyog gondozatlan verandájuk sezlonján, de eljár a keze hamarjában, ha nem iparkodik haza, és tölt gyorsan két stampedlibe. Nem baj, ha nincs mit enni, de pálinkának lennie kell! A combján ott virít a bíbor sebhely, ahol az az állat tegnap elnyomta a csikkjét. Akkor mi is volt a nyűgje? Már nem emlékszik. Ha megkérdezné az öregasszonyokat, ők tudnák. Ők mindent tudnak. De Teca rég nem áll szóba velük. Vagy inkább ők a Tecával.

A három öregasszony együtt várja a kapatos nővel a teli töltött üvegeket, de Arankának csak nem akaródzik visszaérnie. Közben a túloldalon a fiatal kölyök teker hazafelé a sarki közértből. A súlyos szatyor húzza a kormányt, látszik, nehezére esik, hogy ellent tartson.

– A Bakócz gyerek – mondja a szélső öregasszony.

– Az – hagyja rá a másik.

A harmadik nem szól.

– Emlékszel? – kérdezi a középső.

A Nyár utca, rácáfolva az elnevezésére, mindig olyannak tűnik, mintha ez az évszak folytonosan elkerülné. Hol lucskos tavasz, hol szarbarna ősz, hol mocskosfehér tél köszönti kertes házait, de napsugarak csak nagy ritkán törnek át az egyszintes otthonok nyeregtetői között. Az utca kis térbe torkollik, ahonnan további három keskeny sikátor iramodik tova. Ha fölébe röppennénk szárnyatlan szárnyalással (hogyan is másképp?), balra a Kapost látnánk (ezen az oldalon körülbelül az utca közepéig nincsenek is házak), ahogy lassan folydogál az úttesttől a korláttal védett ártérével elválasztva. Most jobbára pataknak tűnik, bár tízévente háromszor-négyszer előfordul, hogy megduzzad a sok esőzéstől, elönti az árteret, és magával ragad mindent, ami nem ragaszkodik gyökerével a talajhoz mindenek fölött, vagy amit a hányaveti gazdák a kertek alatt a földjeiken hagynak. Ilyenkor kicsődül az utca apraja-nagyja, egymást túllicitálva óbégatnak, hogy ennél nagyobb áradást még nem láttak, a Szabó Feri meg egyenesen demizsont hoz jófajta kadarkával meg pár műanyag poharat, aztán körbekínálja a szájtátókat. Persze, a három öregasszony is a hüledezők között van (hol is lennének másutt).

Az utca közepétől, körülbelül onnét, ahol az Ingatlankezelő Vállalat irodaépülete emelkedik ki a családi házak közül (valamikor malom volt, és az öregasszonyok még emlékeznek, ahogy a szekerek sorban álltak a sorompó előtt búzászsákokkal megrakottan), már két sorban követik egymást a rideg otthonok; kéményeikből keskeny füstpamacsokat okádnak a mindig palaszürke firmamentum felé.

Röppenjünk kicsit tovább! A Kapos folyó túlpartján a Jókai-liget terpeszkedik tölgy- és gesztenyefáival, elején a játszótérrel, ahová az utcabeli gyerekek

menekülnek, amikor megunják a lakásuk négy fala közé zárt lélektelenséget. A legtöbbjüknek odahaza is van hintájuk, de a ligetbeli sokkal jobban kileng, legalábbis ezzel áltatják magukat. Fél óra játék, aztán hazafelé egy fagyi a sarki cukrászdában; tovább nem mernek maradni, sem többet költeni, mert anyjuk kezében hamar eljár a fakanál, apjukéban a nadrágszíj.

A park végében, csaknem szemközt az Ingatlankezelő Vállalattal, áll a városi uszoda és strand tömbje. Ottan kísért a szegény Radó fiúcska szelleme. A gyerek tavaly nyáron fulladt a strand nagymedencéjébe. Akkor találták meg, amikor zárás után leeresztették a vizet. Úgy beszélték, valaki belökte – egész biztosan véletlenül – a mélyvízbe, amikor a medence mellett a bisztró felé igyekezett. Kis kezében még mindig szorongatta azt a tízforintost, amit az anyjától kapott. Nem volt még kilencéves. Csak a három öregasszony a megmondhatója, mi is történt.

Hagyjuk magunk mögött a ligetet a játszótérrel, a tölgy- és gesztenyefákat, az uszoda épületét, figyelmezzünk inkább újra a Nyár utcára, ahol is a járdán Kiss Magdika siet hazafele! Feszes szoknyája combközépig csúszik föl a térdéről, ahogy szaporázza. Boldog, mert éppen ma csókolta meg először Kelemen Laci; nyálas volt, kicsit kesernyés ízű ez a csók, de csók volt, és Magdika arcán a pattanások akárha lángra lobbantak volna. Csókolózott! Ő, a szürke egér! Csókolózott a jóképű Kelemen Lacival!

Nem telik bele pár hónap, és Kiss Magdika méhében egy új élet horgad majd. Addigra Kelemen Laci már más lányoknak csapja a szelet, bánja is ő volt párja nem kívánt terhességét. Ha viselős lett, hát így járt! Magdika sír, anyja, apja is zokog; ki-ki másért – anyja a bánattól, apja a szégyentől. Hetekkel később a balsors sújtotta lány letörli a könnyeit, fölkeresi az öregasszonyokat. Bizalmasan duruzsolnak. Magdika megnyugszik, megszüli a fiút, az anyja nevét adja a gyereknek, nevelgeti, miközben Kelemen Lacit elnyeli a föld. Nem marad utána más, csak egy fénykép a szobája falán a fekete keretben, a fölakasztott gitárja mellett, ahol addig semmiféle fotó nem lógott. Úgy tűnik, a szoba és a személyes dolgai meggyászolják a fiút, más aligha, lévén anyja-apja halott, az őt nevelő nagyapja pedig unokája eltűnésének másnapján akasztja föl magát a csillárkampóra. Ott lógnak, lógaszkodnak – a Kelemen Laciról készült fekete-fehér, megkopott kép gyászkeretben a falon, közvetlenül a nemrég még pengetett hangszer mellett, a hatvanhat éves, korán megöregedett csizmadia meg a lámpa helyén.

Csak a három öregasszony a megmondhatója, mi történt valójában.

Láthatatlan szárnyainkkal rugaszkodjunk följebb és beljebb; már a huszonötös házszámnál járunk. Most egy Trabant áll a bejárón, a nagykapu előtt, tíz évvel később Lada, rá öt esztendővel Opel, még öttel a fekete hullaszállító.

Bujákiék laknak itt, dőre módon úgy vélik, élethosszig tartó békességben, a férj apjával egy fedél alatt; nem a legjobb dolog, tudják ők is, de nincsen más. Kálmánnak már akadt egy felesége, aki – bár egy hangos szó nem sok, annyi

se hangzott el köztük kérészéletű házasságuk alatt – se szó, se beszéd hagyta faképnél az urát az akkor négy hónapos kislányukkal. Az idősb Bujáki szerette a menyét, szó se róla (talán ez a fene nagy szeretet késztette távozásra az ifiasszonyt – csak a három öregasszony a megmondhatója), a második feleséget már annál kevésbé.

A korcs Bodrinak nagyobb a becsülete a háznál, mint Katinak. – *Az isten rogyassza rád az eget! Mit toporzékolsz itten, mint a lovak!* – süvölti az öreg parasztember, amikor az új meny lábujjhegyen próbál kiiszkolni a házból reggel fél hatkor, hogy az utca végén elkapja a buszt, ami a városszéli első (és egyben utolsó) munkahelyére viszi. Peregnek a könnyei, amikor becsukja maga után a kiskaput, elátkozza magában a percet, amikor hozzáment Kálmánhoz, mert férjének éjszakai ágyéklöketei már nem sokáig képesek ellentételezni apósának az ördögi tekintetét, ahogy a mellének halmait bámulja, és a szájából előömlő csúfságokat, amint észreveszi menyének tiltakozó pillantását.

Még pár év, és Kati fölkeresi az öregasszonyokat. Bizalmasan duruzsolnak, aztán Bujákiné megnyugszik, hazamegy, fölmossa a verandát, miközben Kálmán apjának nyoma vész hazafelé a kocsmából. Ezzel egy időben megjelenik az idősb Bujákit ábrázoló fekete-fehér fénykép éjsötét keretezésben a pipagyűjteményének támasztva, pedig soha ilyen fotó nem készült róla. Kálmán lót-fut fűhöz-fához, de az apját esztendők múlva sem találják.

Csak a három öregasszony tudja, amit senki más.

Kati még mindig a városszélre jár dolgozni, de a kollégái már Kati néninek szólítják, s mintha az agyában is megpattant volna valami. Az öreg Bujákitól kapott gyötrelmeket mostanság a férjére zúdítja, Kálmán pedig egyre rosszabbul érzi magát odahaza. Máshol keres vigaszt, mert – ahogyan ezt baráti iddogálásokon gyakorta elejti – a vágy mindig utat tör magának. A vágy utat tör magának, de a megtorlás is, és Kati néni újfent fölkeresi a három öregasszonyt. Kisvártatva idősb Bujáki képe mellé a komódra a fia keretezett fotója is fölkerül, a pipagyűjtemény másik szélinek támaszkodva.

Bujáki Kálmánt pedig elnyeli a föld. Nem kelt különösebb föltűnést a hiánya a Nyár utcában, mert Szalai Évának is nyoma vész, és mindenki tudni véli, hogy ezek ketten együtt vannak (Jaj, az a szerencsétlen Katika!), adódik tehát az egyértelmű következtetés. Csak a három öregasszony nem szól, nem pletykálkodik, meg aztán a Szalai lány előbukkanó gyászkeretes fényképével sem foglalkozik senki.

Kati néni negyvenévesen özvegy lesz; özvegységét büszkén hordozza, önelégültsége együtt száll be vele a megörökölt Opelbe, két fiatal fiút is elfogyaszt, nyakalja a pálinkát, és azt hiszi, hogy boldog. A három öregasszony nagyon is tisztában van vele, hogy nem az. Később ezt már az utca többi lakója is ekképpen gondolja, mert Kati nénit egy napon fölvágott erekkel találják a fürdőkádjában.

A fene nagy önérzete tette a keresztre, mondják akkor az emberek, a szögeket meg a mérge verte beléje. Csupán a három öregasszony csóválja a fejét.

Ereszkedjünk kicsit lejjebb, vizsgáljuk meg amott azt a házat! Takaros tábláján az áll, negyvenhatos szám, alatta piros keretben: TISZTA UDVAR, RENDES HÁZ. Az udvar tiszta, a ház rendes, de az ott lakók lelke besározódott, és rendetlen. Kiss Magdika nevelgeti itt a fiát, Bakócz Misit, a megátalkodott ördögfajzatot, a földre szállt Antikrisztust.

Ha bepillantunk a tiszta udvarba, láthatjuk is a fiút, amint tyúkokat kerget, belerúg a kakasba, s mintha ez nem volna elégséges, még a seprűvel is odacsap a szerencsétlen állatra. A kakas menekül, megpördül, nyaka törik a súlyos ütéstől, karmos, tyúkszaros lábát az égnek fordítja. Misi röhög, körbetáncolja a döglött jószágot, majd más időtöltés után néz. Jöhetnek a békák, cserebogarak, roszszabb esetben nagyapja nyulai!

Két év múlva Misi megmutatja ágaskodó férfiasságát a szomszédban lakó Kormos Áginak, aztán megpofozza, mert a lány viszont cserébe nem hajlandó ugyanerre. Még öt esztendő és a fiú elveszíti a nagyszüleit – kit-kit másért. Nagyanyja csöndben megy el a városi kórházban (rákos; műtik egyszer, jobban van, műtik másodszor, rosszabbul, operálják harmadjára, aztán már vihetik is a patológiára), nagyapja könyörögve a ház pincéjében, ahol hagymát és krumplit stószolt föl télire. Misit nem hatja meg a könyörgés, pedig a rafiakötél vágja a tenyerét, amíg amaz fuldoklik. Az öreg Kisst Magdika leli föl harmadnap, amikor krumplit akar vödörben fölhozni.

Úgy repülünk az időben, akár láthatatlan szárnyainkkal a Nyár utca háztetei között… Még pár hónap, aztán Bakócz Misi rágyújtja a tiszta udvarú, rendes házat az anyjára; Kiss Magdika már nem tud kimenekülni, ajtó, ablak zárva; a füst elébb fojtja meg, mintsem érezné a fölhólyagzott bőre alatt üvöltő fájdalmat.

Az öregasszonyok tudják, mi történt. Mindenért fizetni kell…

Bakócz Misit a szomszédasszony, Ági anyja veszi gondjaiba. Lánya tiltakozik, de azt nem meri elmondani az anyjának, hogy sok évvel ezelőtt látta a fiú veszszejét, ami úgy nézett ki, mint holmi fadarab, és egyáltalában nem kíváncsi arra, hogy mostanság hogyan festhet. Kormos Ági nem kíváncsi Bakócz Misi szerszámára, de hamarabb láthatja, mintsem gondolta volna, mert a fiú a szomszédokhoz költözése másnapján megerőszakolja őt, de még az anyját is kétszer. Nem mernek panaszkodni, csak fölkeresik az öregasszonyokat.

Szárnyatlan szárnyalásunk végéhez közelít, s immáron ismét az öregasszonyokkal vagyunk. Ülnek a kurta kerti padon, szorosan, igencsak szorosan.

Bakócz Misi szaporán teker haza a sarki közértből (vazelint is vett, mert egészen vad ötletei támadtak estvére kelve), nem kockáztatja, hogy túl sokáig egyedül hagyja Kormos Ágit meg az anyját. A súlyos szatyor húzza a kormányt, látszik, nehezére esik, hogy ellent tartson.

Aranka végre visszatér a jóféle pálinkával töltött üvegekkel. Kinyitja a kaput, nyújtja a cekkert Tecának, közben a szabad kezét előre dugja a pénzért. Aztán hirtelen megrogy a lába, szisszen, majd jajdul, ahogy szilánkosra tört bokájában

fölhorgad a fájdalom. Elejti a szatyrot, a teli üvegek valamely módon mégsem törnek össze, a Bakócz gyerek kerékpárja elé gördülnek. A fiú elrántja a kormányt, az ellensúly fölborítja a biciklit, Misi elesik, lábáról lenyúzza a bőrt a járda aszfaltja; szitkozódik, káromolja az asszonyokat, a szenteket odafönt, a démonokat odalent.

A három öregasszony egyszerre bólint.

A szélső fogja a gombolyagot, leteker egy rövidebb fonaldarabot.

A középső a mérőszalaggal kiméri.

Bakócz Misi nehezen föltápászkodik, összeszedegeti a szétszóródott élelmet (sárgarépa, narancs, két zacskó literes tej meg egy doboz tojás – de azoknak már annyi –, egy rúd parizer, egy kiló kenyér, három babkonzerv), biciklire száll, tovakerekezik. Aranka és Teca fejcsóválva követik, míg el nem tűnik a Jedlik Ányos utca kereszteződése mögött (azért Teca fél szemével az elgurult pálinkás üvegeket keresi; nagy kő esett le a szívéről, hogy nem történt bajuk).

A harmadik öregasszony fölveszi az ollót, a fonalat elmetszi a kijelölt szakasznál.

A Bakócz fiút senki sem látja többé…

A Nyár utca negyvennégyes szám alatti házának egyik szobájában fénykép bukkan elő Bakócz Misiről. A gyászkeretes fotó azt a pillanatot örökít meg, amikor is a fiú obszcén mozdulatot tesz valaki felé.

Az öregasszonyok tudni vélik, hogy a láthatatlan személy csakis Bujáki Kati néni lehet…

A Kelemen Lacit, az ifjabb és az idősb Bujákit, a Szalai Évát és a Bakócz Misit ábrázoló képeken túl is van egy világ…

Az fekete meg fehér…

Ahol három öregasszony ül a kurta kerti padon. Szorosan, igencsak szorosan…

Ahol Kelemen Laci lányoknak gitározik…

Ahol idősb Bujáki a fia első feleségét zaklatja…

Ahol Kálmán kézen fogva sétál a Szalai lánnyal…

Ahol Bakócz Misi egy nyúl nyakát tekeri ki épp…

Abban a világban is vannak fotók, színesek…

Kiss Magdikát és Bujáki Kati nénit ábrázolják…

Meg Kormos Ágit és az anyját…

Mert mindenért fizetni kell…